

عنوان	نقش سیاست‌های اجتماعی در بهبود شاخص‌های توسعه انسانی
سخنران	دکتر مسعود محمدی الموتی (عضو هیئت علمی موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی)
تاریخ برگزاری: ۱۳۹۶/۱۱/۱۶	

در جامعه مدرن افراد به عنوان شهروند در برابر قانون یکسان هستند. از سوی دیگر با توجه به تفاوت‌های طبیعی و یا به ارث رسیده، عملکرد افراد در حوزه جامعه مدنی به ویژه اقتصاد بازار می‌تواند به نابرابری‌هایی بین آن‌ها منتهی شود. در اینجا مداخله دولت تحت عنوان سیاست اجتماعی برای کاهش این نابرابری‌ها و یا تأمین حداقل‌هایی از رفاه اجتماعی برای همه شهروندان، مطرح می‌شود. بنابراین سیاست اجتماعی در یک تعریف کلی مداخله دولت در جامعه و اقتصاد برای حل "مسئله اجتماعی" است.

این مطالعه به بررسی تجربه سیاست اجتماعی در چهار کشور آمریکا، انگلیس، فرانسه و آلمان پرداخته که حاوی نکاتی به شرح زیر است:

- سیاست‌های اجتماعی در چارچوب سنت فکری غالب در یک جامعه و تعامل بین جامعه مدنی و دولت در آن جامعه شکل می‌گیرد. بنابراین، تعریف و اجرای سیاست‌های اجتماعی در هر کشوری ارتباط نزدیکی به نگرش‌های فکری و فرهنگی آن کشور به دو مقوله "آزادی فردی" و "عدالت اجتماعی" دارد. به علاوه، قوانین اساسی جامعه، که برداشت آن جامعه از روابط دولت و جامعه مدنی را مشخص می‌کنند، نقش مهمی در شکل‌گیری و اجرای سیاست اجتماعی دارند.
- تجربه چهار کشور یاد شده نشان می‌دهد که میزان تحقق سیاست اجتماعی در یک کشور بستگی به تقسیم کار مناسب بین اختیارات و وظایف دولت مرکزی و حکومت‌های محلی دارد که علاوه بر ساخت حقوقی و سیاسی کشورها به پهنه جغرافیایی آن‌ها نیز وابسته است.

- کشورهای در حال توسعه در تعریف و اجرای سیاست‌های اجتماعی باید به میزان تطابق سنت‌های فکری و ساختارهای سیاسی و حقوقی خود با ایده‌آل‌های سیاست‌گذاری اجتماعی توجه جدی داشته باشند. آن‌ها باید به این موضوع توجه کنند که آیا در آن کشورها همان برداشت‌هایی از "آزادی فردی" و "عدالت اجتماعی" وجود دارند که برای مثال در کشورهایی مانند آمریکا و انگلیس و یا فرانسه و آلمان وجود دارند یا نه؟ و سیاست‌های اجتماعی را با توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی خود بومی‌سازی کنند.
- تجربه کشورهایی مانند آلمان در سیاست‌گذاری اجتماعی نشان می‌دهد که می‌توان به دو هدف "رشد اقتصادی پایدار" و "عدالت اجتماعی" در کنار یکدیگر دست یافت. این تجربه می‌تواند پیامد مهمی برای سیاست‌گذاری عمومی در ایران حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی داشته باشد.

در بخش دیگری از این مطالعه به شاخص توسعه انسانی و ارتباط آن‌ها با سیاست‌های اجتماعی پرداخته شده است. در این شاخص، برای تخمین میزان برخورداری از یک زندگی سالم و طولانی از نماگر امید به زندگی در هنگام تولد^۱، برای اندازه‌گیری سطح برخورداری از دانش از ترکیب نماگر نرخ باسوادی (با سهم یک سوم در شاخص آموزش) و نماگر نرخ ترکیبی ورود به مقاطع مختلف تحصیلی (با سهم دو سوم در شاخص آموزش) استفاده شده است. برای محاسبه میزان برخورداری از منابع لازم برای یک زندگی شایسته از نماگر تولید ناخالص سرانه ملی تعدیل شده بر اساس برابری قدرت خرید استفاده می‌گردد. بر این اساس، نتایج مقایسه تغییرات مولفه‌های اصلی شاخص توسعه انسانی در سطح جهانی نشان می‌دهد که تنها هنگامی که سیاست‌های اجتماعی به درستی شکل گرفته باشند، رشد اقتصادی بالاتر همراه با توسعه انسانی بیشتر خواهد شد و کشورهایی که نتوانسته‌اند مازاد منابع خود را به نحوی مناسب به اولویت‌های آموزشی و بهداشتی تخصیص دهند عملاً به توسعه انسانی بالاتری دست نیافته‌اند.

^۱ Life Expectancy at Birth